



Regeringskansliet  
Justitiedepartementet

## Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

### Sammanfattning

Åklagarmyndigheten

- ser inget principiellt hinder mot att göra det möjligt att återkalla ett svenskt medborgarskap vid dubbelt medborgarskap
- tillstyrker att det införs en sådan möjlighet när det svenska medborgarskapet har förvärvats genom oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande
- är beredd att ställa sig bakom att det blir möjligt vid brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet, men menar att förslagets utformning inte uppfyller rimliga krav på tydlighet och förutsebarhet
- avstyrker förslaget om att införa en sådan möjlighet vid brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen
- tillstyrker att Migrationsverket ska pröva frågan om återkallelse men bedömer det som viktigt att regelverket utformas så att återkallelseförfarandet inte framstår som en ny prövning av samma gärning eller som ett förtäckt straff.

### Inledning

Åklagarmyndigheten lämnar sitt yttrande med utgångspunkt i medborgarskapets grundläggande betydelse för såväl den enskilde som för staten och samhället i stort. Medborgarskapet utgör ett rättsligt och samhälleligt band mellan individen och staten och är bärare av såväl omfattande rättigheter som långtgående skyldigheter. Starka principiella skäl talar mot att införa en möjlighet att återkalla ett svenskt medborgarskap.

Ett beslut om återkallelse av medborgarskap innebär regelmässigt mycket långtgående konsekvenser för den enskildes rättsställning, identitet, familjeliv och framtida livsvillkor. Detta ställer särskilt höga krav på att förutsättningarna för återkallelse är klart och tydligt reglerade i lag, inte minst med hänsyn till Sveriges internationella åtaganden.

Mot denna bakgrund måste varje begränsning av det grundlagsskyddade medborgarskapet vila på starka skäl och utformas med höga krav på legalitet, tydlighet, förutsebarhet och rättssäkerhet.

## **8 Återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller otillbörligt handlande**

Åklagarmyndigheten tillstyrker förslaget om att svenskt medborgarskap ska kunna återkallas vid dubbelt medborgarskap om medborgarskapet har förvärvats genom att den enskilde medvetet lämnat oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter eller genom annat otillbörligt handlande, under förutsättning att förfarandet varit av avgörande betydelse för förvärvet.

En ordning som innebär att medborgarskapsbeslut som tillkommit på ett illojalt eller bedrägligt sätt inte kan angripas i efterhand riskerar att undergräva förtroendet för rättsordningen. Det är också av betydelse för principen om likhet inför lagen att ingen ska ha något att vinna på att kringgå regelverket genom oriktiga uppgifter eller otillbörlig påverkan.

Att återkallelsebeslutet ska föregås av en proportionalitetsbedömning bedöms vara en nödvändig förutsättning för att förslaget ska vara förenligt med Sveriges konventionsåtaganden.

När det gäller möjligheten att återkalla barns medborgarskap i dessa situationer vill Åklagarmyndigheten framhålla att frågan är känslig ur rättssäkerhetssynpunkt. Myndigheten delar dock utredningens bedömning att situationen skiljer sig från fall där återkallelse grundas på brottslighet och att det är förenligt med konventionsåtagandena att i dessa situationer, under tydligt angivna förutsättningar och med beaktande av barnets bästa, låta barnets medborgarskap följa föräldrarnas.

## 10 Återkallelse på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet

Trots de principiella invändningar som kan göras mot att återkalla ett på ett korrekt underlag förvärvat svenskt medborgarskap, är Åklagarmyndigheten beredd att ställa sig bakom att medborgarskapet vid dubbelt medborgarskap ska kunna återkallas när den enskilde har dömts för brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet. Det framstår som rimligt att Sverige kan lösgöra sig från sina förpliktelser mot den som direkt angriper Sveriges centrala intressen.

Vi instämmer även i bedömningen att den som döms för folkmord och övriga s.k. huvudbrott som faller under Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion har sådant samband med Sveriges säkerhet att det motiverar att medborgarskapet ska kunna återkallas.

Däremot menar myndigheten att den föreslagna avgränsningen av brottslighetens allvar inte uppfyller rimliga krav på tydlighet och förutsebarhet. Som Lagrådet anförde inför ändringar i medborgarskapslagen, innebär hänvisningen till ett brotts straffmaximum för att beskriva allvarliga brott en otillräcklig avgränsning av brott och gärningar som i sammanhanget är att betrakta som mindre allvarliga (se remissen s. 217 f.). Den bristen blir än mer påtaglig då man även inkluderar förberedelse- och stämplingsbrott som normalt inte skulle träffas av regeln om straffmaximum.

I propositionen bemötte regeringen Lagrådets synpunkter (citerat i remissen) och pekade på att den då föreslagna regeln var tydlig och enkel att tillämpa för den handläggande myndigheten. Åklagarmyndigheten vill därför framhålla skillnaden mellan att neka någon att efter anmälan bli svensk medborgare och att återkalla ett gällande medborgarskap. Förutom skillnader i volymer är det absolut rimligt att kräva att det enskilda brottet är av tillräckligt allvarligt slag.

På sådana skäl menar vi att kravet på brottets allvar helt eller delvis bör utgå från straffvärdet i det enskilda fallet.

När det gäller utländska domar ska det enligt betänkandet (s. 389) krävas att den domen avser en gärning som allvarlig hotar Sveriges säkerhet. Det kravet borde framgå redan av lagtexten.

Åklagarmyndigheten vill även framhålla särskilda rättssäkerhetsproblem när återkallelse av svenskt medborgarskap ska kunna grundas på utländska domar. Brottsrubriceringar, straffskalor och materiella rekvisit skiljer sig avsevärt

mellan olika rättsordningar, och det är inte självklart att en utländsk dom utan vidare kan jämföras med en dom enligt svensk straffrätt.

Därtill finns det stater där rättsväsendet inte kan anses vara oberoende från den politiska makten eller där grundläggande rättssäkerhetsgarantier i processen inte alltid kan garanteras. Att låta sådana domar ligga till grund för återkallelse av ett svenskt medborgarskap riskerar att stå i konflikt med högt ställda svenska krav på rättssäkerhet, legalitet och förutsebarhet, om inte tydliga begränsningar och kvalitetskrav införs.

Mot denna bakgrund anser Åklagarmyndigheten att användningen av utländska domar som grund för återkallelse av svenskt medborgarskap måste omges av särskilt strikta rättssäkerhetsgarantier och i vissa fall ifrågasättas redan på principiell nivå.

## **11 Återkallelse på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen**

Åklagarmyndigheten avstyrker det alternativa förslaget om återkallelse av medborgarskap på grund av brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen.

Den brottskatalog som föreslås i detta alternativ är mycket omfattande och saknar i allt väsentligt en tydlig koppling till brott riktade mot staten som sådan. Enligt vår bedömning föreligger det en avgörande principiell skillnad mellan brott som riktas mot samhället och brott som har betydande samhällsskadliga effekter.

Det kunde visserligen framstå som positivt att göra det mindre attraktivt att skaffa sig ett utländskt medborgarskap som skydd mot att bli utlämnad till Sverige för lagföring av brott här. Det är dock svårt att se att det skulle få några egentliga effekter på de utmaningar som ligger i att vissa kriminella ledare styr brottslighet från utlandet.

De synpunkter som vi i det föregående har lämnat på utformningen av förslaget beträffande brott som allvarlig hotar Sveriges säkerhet gör sig gällande också beträffande det alternativa lagförslaget. Till det kommer att de begrepp som är avgörande för tillämpningen – såsom ”kriminellt nätverk” och ”Sveriges vitala intressen” – inte är tillräckligt preciserade i lagtexten.

En sådan ordning riskerar att ge Migrationsverket ett alltför stort och svårtillämpat bedömningsutrymme i frågor som ligger nära den straffrättsliga kärnan.

Enligt Åklagarmyndighetens mening uppfyller förslaget därför inte legalitetsprincipens krav på tydlighet och förutsebarhet.

## **12 Processen vid återkallelse av medborgarskap**

Åklagarmyndigheten tillstyrker att Migrationsverket ska vara den beslutande myndigheten i ärenden om återkallelse av medborgarskap. När återkallelsen grundas på brottslighet är det dock av central betydelse för rättssäkerheten att Migrationsverkets prövning tar sin utgångspunkt i lagakraftvunna brottmålsdomar och begränsas till en kontroll av att de objektiva förutsättningarna för återkallelse är uppfyllda samt till en proportionalitetsbedömning.

Det är viktigt att regelverket utformas så att återkallelseförfarandet inte framstår som en ny prövning av samma gärning eller som ett förtäckt straff. Sambandet mellan brottmålsprocessen och återkallelse av medborgarskap måste vara tydligt reglerat och bygga på klart avgränsade rekvisit, i syfte att motverka att åtgärden uppfattas som oförenlig med principen om förbud mot dubbelbestraffning.

När återkallelse aktualiseras på grund av brott är det enligt Åklagarmyndighetens uppfattning av avgörande betydelse att Migrationsverket inte ges utrymme att göra någon ny eller självständig prövning av skuldfrågan, gärningsbeskrivningen eller brottets straffvärde. Sådana bedömningar tillhör uteslutande de allmänna domstolarnas kompetens.

För att återkallelseförfarandet ska kunna genomföras på ett rättssäkert och förutsebart sätt ställs då krav på brottmålsdomarnas tydlighet i de fall där en dom kan få konsekvenser för medborgarskapsfrågan. Domskälen måste i tillräcklig grad redovisa sådana omständigheter som är relevanta för bedömningen enligt medborgarskapslagstiftningen, exempelvis brottets art, sammanhang och syfte. Om domskälen är knapphändiga eller otydliga finns en risk att beslutsunderlaget blir otillräckligt för Migrationsverkets prövning, vilket i sin tur kan leda till rättsosäker och svårförutsebar tillämpning. Detta talar för behovet av en väl genomtänkt koppling mellan brottmålsprocessen och det efterföljande förvaltningsförfarandet.

Migrationsverkets prövning bör därför vara strikt bunden till innehållet i en lagakraftvunnen brottmålsdom och begränsas till att bedöma om de i lag angivna objektiva förutsättningarna för återkallelse är uppfyllda samt att göra en proportionalitetsbedömning. Ett utvidgat prövningsutrymme riskerar annars

att rubba den grundläggande uppdelningen mellan straffrättslig och förvaltningsrättslig prövning.

---

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Catarina Bergqvist. I den slutliga handläggningen av ärendet har också biträdande rättschefen Marie Skåniger och överåklagarna Lennart Guné och Thomas Haggström deltagit.

Katarina Johansson Welin

Catarina Bergqvist

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket